

EU:n luontodirektiivin luontotyyppien suoje-
lu-tilan parantaminen – Selvitys sitoumuksen
edellyttämistä toimista

LUODSI-HANKKEEN LOPPURAPORTTI

METSO-ohjelma

Sisällysluettelo

A.	HANKKEEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS.....	2
B.	HANKKEEN OSAPUOLET JA YHTEISTYÖ.....	4
C.	HANKKEEN TULOKSET.....	4
1.	METSO-TOIMENPITEIDEN TOTEUTUMISEN TUKEMINEN.....	4
2.	EKOLOGINEN, TALOUDELLINEN JA SOSIAALINEN KESTÄVYYS.....	6
3.	HANKKEEN SEURAUKSENA SYNTYNEET INNOVAATIOT JA VALTAKUNNALLINEN TOIMINTAMALLI	6
D.	TULOSTEN ITSEARVIOINTI JA JATKKEHITYSTARPEET	7
E.	HANKKEEN JULKAISUT, TILAISUUDET JA NÄKYVYYS.....	8
	LIITE 1 – TIIVISTELMÄ	9

Kansikuva: Lauri Saaristo

A. Hankkeen tavoitteet ja toteutus

Maa- ja metsätalousministeriön tilaamassa Luodsi-hankkeessa on ollut tavoitteena tuottaa tietoa direktiiviluontotyyppisitoumuksen sekä ennallistamisasetuksen toimeenpanon valmistelijoille valittujen direktiiviluontotyyppien nykytilasta, sekä talousmetsien merkityksestä sitoumuksessa asetettavien tavoitteiden saavuttamiseksi.

Direktiiviluontotyyppejä koskevaa tietoa ja ymmärrystä on pyritty lisäämään niin luontotyyppimäärittelyn kuin -raportoinninkin kannalta, erityisesti Natura 2000 -suojelualueverkoston ulkopuolisilla alueilla. Lisäksi on selvitetty käytössä olevien metsän- ja luonnonhoidon keinojen sekä muiden metsätaloustoimien roolia direktiiviluontotyyppien heikkenemisen pysäyttämiseksi ja tilan parantamiseksi sekä hahmotettu tarvittavia lisätoimia. Näin on pyritty saamaan kokonaiskuva siitä, miten sitoumukset sekä raportoinnissa tavoiteltavat muutokset kytkeytyvät metsätalouden normaaleihin toimintatapoihin, kuten hakuiden tai METSO-ohjelman toteutukseen.

Samalla on pyritty arvioimaan sitoumusten vaikutuksia käytännössä: mitä erilaisten luontotyyppien saaminen parempaan tilaan tarkoittaisi konkreettisesti, millaisia keinoja muutosten tekeminen voisi vaatia, ja millaisia taloudellisia vaikutuksia muutoksilla mahdollisesti on suhteessa alueiden nykyiseen käyttöön.

Luodsi-hankkeessa valittiin tarkasteluun ohjausryhmän päätöksellä neljä kustannusvaikutuksiltaan merkittävimäksi arvioitua direktiiviluontotyyppiä: **borealiset luonnonmetsät** (9010), **puustoiset suot** (91D0), **harjumetsät** (9060) ja **lehdot** (9050). Nämä kaikki ovat suuripinta-alaisia puustoisia direktiiviluontotyyppejä, joihin kuuluu merkittävässä määrin talousmetsäkäytössä olevia alueita. Näin myös potentiaaliset taloudelliset vaikutukset joko tilan parantamiseen tai heikentymättömyyteen sitoutumisesta voivat olla merkittäviä. Borealiset luonnonmetsät ja puustoiset suot ovat lisäksi luontodirektiivin tarkoittamia priorisoituja luontotyyppejä.

Hankkeen työpaketit

Hankkeen tavoitteisiin pyrittiin kolmen työpaketin kautta:

Työpaketti 1. Metsäisten direktiiviluontotyyppien määrittely ja vertailu talousmetsien luontotyyppimääritelmiin

Työpaketissa koottiin tietoa metsäisten direktiiviluontotyyppien määrittelyistä sekä raportointikäytännöistä ja tehtiin vertailua talousmetsien luontotyyppimääritelmiin. Lopputuloksena tuotettiin taulukko, joka kokoaa yhteen tiedon hankkeessa tarkasteltavien direktiiviluontotyyppien määrittelyistä direktiiviluontotyyppioppaassa (Airaksinen ja Karttunen, 2001), direktiiviluontotyyppien inventointiohjeessa (Syke ja Metsähallitus, Versio 9, 2020) sekä 2019 luontodirektiivin raportoinnissa käytetyistä kriteereistä ja tietolähteistä. Kriteerit ja tietolähteet pyydettiin raportointiin osallistuneilta toimijoilta. Seurantatiedon osalta tarkasteltiin myös aiempien raportointivuosien kriteerejä ja tietolähteitä.

Taulukon pohjalta tulkittiin, mitä yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia direktiiviluontotyypeillä on metsätaloudessa lakien tai sertifiointin vaatimusten sekä METSO- ja Helmi-ohjelmien perusteella huomioon otettaviin luontokohteisiin.

Kirjallisessa yhteenvedossa kuvattiin metsätalouden ohjauskeinojen merkitystä direktiiviluontotyyppien heikentymisen estämisessä tai tilanteen parantamisessa. Toiseksi tarkasteltiin erilaisten direktiiviluontotyyppimäärittelyjen kautta sitä, millaisia kohteita ei saisi talousmetsissä heikentää. Kolmantena tarkastelunäkökulmana oli direktiiviluontotyyppien tilan parantamisen mahdollisuudet talousmetsien metsän- ja luonnonhoidon keinoin ja millä aikaansaatu muutos voidaan raportoida osaksi tavoitteiden

saavuttamista. Neljäntenä esitettiin erilaisia kehittämistoimia talousmetsien metsän- ja luonnonhoidon toteutukseen ja ohjauskeinoihin tavoitteiden saavuttamiseksi.

Työpaketti 2. Luontotyyppien tilan parantaminen – mitä ja missä?

Työpakettiin liittyvillä selvitystöillä pyrittiin ymmärtämään Natura 2000 -alueiden ulkopuolisten alueiden roolia, kun raportoidaan direktiiviluontotyyppien esiintymisessä sekä laadussa tapahtuvasta kehityksestä.

Työpaketissa koottiin tietoa direktiiviluontotyyppien tilasta ja niiden raportoinnista sekä siitä, mitä konkreettisia toimenpiteitä talousmetsissä tulisi tehdä EU-sitoumuksien toteuttamiseksi. Selvityksen tulokset koostettiin luontotyyppikohtaisesti Luodsi-hankkeen kirjalliseen loppuraporttiin.

Työpaketissa selvitettiin ja kirjalliseen yhteenvetoon kuvattiin myös direktiiviluontotyyppien suhdetta talousmetsien metsä- ja luontotietoon ja siihen, miten direktiiviluontotyyppijä voitaisiin jatkossa pyrkiä paremmin paikantamaan Natura-alueiden ulkopuolella.

Työpaketti 3. Raportti selvityksistä

Työpakettien 1 ja 2 aineistot ja päätelmät koottiin sitoumustyön tueksi ns. työraporttiin marraskuussa 2023. Alkuperäisestä aikataulusta (15.10.2023) viivästyttiin hieman sekä Luonnonvarakeskuksen MELA-laskelmien (kts. Kustannusanalyysitarkastelu) viivästymisen että ohjausryhmän kommentointiaikataulun viivästymisen takia. Aikataulun muutoksesta sovittiin yhdessä tilaajan kanssa.

Loppuraportti valmistuu sovitusti vuoden 2023 loppuun mennessä. Raportin julkaisu ja tuloswebinaari on sovittu hankkeen ohjausryhmässä tammikuulle 2024.

Kustannusanalyysitarkastelu

Alkuperäisen suunnitelman lisäksi Luodsi-hankkeen yhteydessä toteutettiin maa- ja metsätalousministeriön erillisellä rahoituksella MELA-laskentoihin pohjautuva teoreettinen kustannusvaikutusanalyysi Luonnonvarakeskuksen toimesta.

Kustannusvaikutusanalyysin tarkoituksena oli saada karkea arvio kustannusvaikutuksista tilanteessa, jossa Luodsi-hankkeen luontotyyppijä (boreaaliset luonnonmetsät, puustoiset suot, harjumetsät, lehdot) käsiteltäisiin niiden ominaispiirteet paremmin turvaavalla tavalla, verrattuna ”tavanomaiseen” metsätalouskäyttöön.

MELA-laskentojen toteuttamista varten Luodsiissa määriteltiin kullekin luontotyyppille sallitut metsänhoitotoimenpiteet, joiden katsottiin olevan sopivimpia käsittelytapoja turvata luontotyyppien ominaispiirteet – käytettävissä olevan ajan ja saatavilla olevan tiedon puitteissa. Käytännössä mallit olivat hyvin yksinkertaisia, puuston käsittelyyn keskittyviä ns. rautalankamalleja MELA-ohjelmiston asettamissa rajoitteissa.

MELA-laskentojen tarkempi toteutus, luontotyyppien käsittelymallit ja eri käsittelyvaihtoehtojen tulokset sisällytettiin Luodsi-hankkeen loppuraporttiin.

B. Hankkeen osapuolet ja yhteistyö

Luodsi-hanke toteutettiin Tapio Oy:ssä vuoden 2023 aikana maa- ja metsätalousministeriön toimeksiantona METSO-hankerahoituksella. Työskentelymenetelmiä olivat tarvittavien kirjallisten aineistojen hankkiminen, aineistoihin perehtyminen, asiantuntijahaastatteluiden sopiminen ja toteutus ja näiden toimien pohjalta kerättyjen tietojen koostaminen yhteenvedoksi.

Tapion projektipäällikkönä toimi luonnonhoidon asiantuntija Nora Arnkil. Lisäksi projektiryhmässä työskentelivät Senior Advisor Petri Heinonen ja ympäristöasiantuntija Selma Salin. Hankkeen laadunvarmistajana toimi johtava asiantuntija Lauri Saaristo ja Saariston vuorotteluvapaan aikana (1.4.-30.9.2023) ympäristöasiantuntija Matti Maajärvi.

Hanketta ohjasi tilaajan kokoama ohjausryhmä, johon kuuluivat seuraavat tahot: maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, Suomen ympäristökeskus Syke, Luonnonvarakeskus Luke, Suomen metsäkeskus, Metsähallitus Metsätalous Oy, Metsähallitus Luontopalvelut ja Tapio Oy. Ohjausryhmä koontui hankkeessa yhteensä neljä kertaa ja osallistui aktiivisesti hankkeen tuotosten ja tulosten komentoimiseen ja työstämiseen. Ohjausryhmän osapuolet olivat hankkeessa myös keskeisiä yhteistyökumppaneita mm. luontodirektiivin raportointiin ja luontotyyppisiin liittyvän tiedon tuottajina, ylläpitäjinä ja käyttäjinä.

C. Hankkeen tulokset

1. METSO-toimenpiteiden toteutumisen tukeminen

Luodsi-hanke on toteuttanut METSO-ohjelman periaatepäätöstä pysäyttää metsäisten luontotyyppien ja metsälajien taantuminen parantamalla tietopohjaa puustoiisiin luontotyyppisiin (luonnonmetsät, puustoiset suot, harjumetsät, lehdot) liittyen ja lisäämällä ymmärrystä luontotyyppien nykytilasta ja talousmetsien merkityksestä, sekä metsän- ja luonnonhoidon ja muiden metsätalouden ohjauskeinojen roolia luontotyyppien turvaamisessa ja tilan parantamisessa (Taulukko 1).

Taulukko 1. Tiivistelmä Luodsisssa tarkasteltujen luontotyyppien tunnistetuista uhkatekijöistä, suojelun roolista ja metsätalouden potentiaalista luontotyyppiesiintymällä, sekä esimerkkejä luontotyyppien ominaispiirteet turvaavasta metsänkäsittelystä luontotyypeittäin.

Direktiiviluontotyyppi	Tunnistetut luontotyyppien uhkatekijät (mukaillen 2019 direktiiviraportointia)	Suojelun rooli luontotyyppien turvaamiseksi	Metsätalouden potentiaali luontotyyppiesiintymällä	Esimerkkejä luontotyyppien turvaavasta metsänkäsittelystä
Boreaaliset luonnonmetsät*	Luonnonmetsien hakkuut sekä luonnonmetsien ekologiaa tukevien ympäröivien metsäalueiden intensiivinen talouskäyttö Karujen kasvupaikkojen rehevöityminen	xxx	o/x	Ennallistaminen (esim. kulotukset). Ympäröivillä metsätalousalueilla: tehostetut luonnonhoitotoimet, lajien tilan parantaminen ja kytkeytyneisyyden turvaaminen, ennallistamispolto.

Puustoiset suot (ei-luonnontilaiset)	Hydrologiset muutokset, vesistöjen muutokset ja metsäojitukset Luonnonmetsien hakkuut Monokulttuurinen metsätalous	xx	xx	Peitteinen metsänkasvatus ja luontaisen vesitalouden ylläpito, tehostetut luonnonhoitotoimet.
Puustoiset suot (luonnontilaiset)	Hydrologiset muutokset, vesistöjen muutokset ja metsäojitukset Luonnonmetsien hakkuut Monokulttuurinen metsätalous	xxx	o/x	Ennallistaminen. Ympäröivillä turvemilla: peitteinen metsänkasvatus, tehostetut luonnonhoitotoimet, ennallistaminen.
Harjumetsät (valorinteet)	Metsäpalojen vähentyminen Umpeenkasvu Rehevöityminen Metsittäminen Maankäytön muutokset Vieraslajit	x	xx	Umpeenkasvun uhkaamat kohteet: puuston poisto esim. pienaukkohakkuin ja voimakkain harvennuksin, maanpinnan käsittely, biomassan poisto, kulottaminen. Metsätaloudessa syntyneiden korvaavien elinympäristöjen ylläpito ja hoito.
Harjumetsät (käsittellyt varjorinteet ja tasamaat)	Metsäpalojen vähentyminen Rehevöityminen Maankäytön muutokset Monokulttuurinen metsätalous	x	xx	Tavallinen tai peitteinen metsänkasvatus kohteen mukaan, tehostetut luonnonhoitotoimet. Pohjavesialueiden, maiseman ja virkistyskäytön huomointi käsittelyssä.
Harjumetsät (luonnonmetsänomaiset varjorinteet ja tasamaat)	Luonnonmetsien hakkuut sekä luonnonmetsien ekologiaa tukevien ympäröivien metsäalueiden intensiivinen talouskäyttö Rehevöityminen Maankäytön muutokset Monokulttuurinen metsätalous	xxx	o/x	Ennallistaminen (esim. kulotukset). Ympäröivillä metsätalousalueilla: tehostetut luonnonhoitotoimet, lajien tilan parantaminen ja kytkeytyneisyyden turvaaminen, ennallistamispolto.
Lehdot (kuivat)	Monokulttuurinen metsätalous Rehevöityminen Vieraslajit Luontainen sukkessio	x	xx	Lehtotyyppin mukaan esim. puuston avaaminen, voimakkaat harvennukset, kuusten poisto.
Lehdot (tuoreet)	Monokulttuurinen metsätalous Hydrologiset muutokset, vesistöjen muutokset ja metsäojitukset Vieraslajit Luontainen sukkessio	xx	xx	Lehtotyyppin mukaan esim. peitteinen metsänkasvatus, vaihtelun luominen puuston tilajakaumaan ja kerroksellisuuteen, jalo- ja lehtipuiden suosiminen, kuusten poisto, puulajivalikoiman runsastaminen, tehostettu luonnonhoito. Arvokkaimpien kohteiden rajaaminen metsätaloustalouden ulkopuolelle.

Lehdot (kosteat)	Monokulttuurinen metsätalous Hydrologiset muutokset, vesistöjen muutokset ja metsäojitukset Vieraslajit Luontainen sukkessio	xxx	o/x	Lehtotyyppin mukaan esim. jalo- ja lehtipuiden suosiminen poimintahakkuin, kuusten poisto, tehostetut luonnonhoitotoimet. Arvokkaimpien kohteiden rajaaminen metsätaloustalouden ulkopuolelle.
*Luontotyyppin kriteerit voivat täytyä myös muilla luontotyypeillä, määritelmät koskevat myös tällaisia tilanteita				
MERKKIEN SELITYKSET				
Suojelun rooli	Symboli	Metsätalouden potentiaali		
Suuri	xxx	Normaalin metsätalouden puitteissa		
Kohtalainen	xx	Kyllä, tietyin reunaehdoin		
Vähäinen	x	Vain vähäisissä määrin		
Ei roolia	o	Ei mahdollista luontotyyppillä		

2. Ekologinen, taloudellinen ja sosiaalinen kestävyys

Luodsi-hankkeessa parannettiin ymmärrystä monimuotoisuudelle arvokkaiden direktiiviluontotyyppien esiintymisestä talousmetsissä sekä niiden turvaamisesta osana yksityismetsätaloutta. Turvaamalla talousmetsissä esiintyviä luontotyyppisiä, niiden ominaispiirteitä sekä luontotyypeille tyypillisiä lajeja voidaan estää metsäluonnon monimuotoisuuden heikkeneminen sekä vastata kansallisiin ja kansainvälisiin tavoitteisiin luontokadon pysäyttämiseksi.

Hankkeen voidaan ajatella edistävän myös taloudellista kestävyttä luontotyyppitarkasteluun liittyneen kustannusanalyysin kautta. Kustannusanalyysissä tehtiin karkea arvio siitä, millaisia kustannusvaikutuksia potentiaaliset toimet luontotyyppien turvaamiseksi voivat teoriassa aiheuttaa puuntuotannolle.

Luontodirektiivin luontotyyppisiin liittyvien sitoumusten ulottuminen Natura 2000 -verkoston ulkopuolisille alueille koskettaa laajaa metsänomistajien joukkoa. Sosiaalisen kestävyyskannalta on tärkeää, että EU:n suuntaan annettavat sitoumukset perustuvat parhaaseen mahdolliseen ymmärrykseen siitä, mitä luontotyyppien heikentämättömyys ja tilan parantaminen voivat käytännössä tarkoittaa.

Hanke edisti myös yhteistyötä ympäristö- ja metsäalan toimijoiden kesken tiiviin ohjausryhmätyöskentelyn kautta. Ohjausryhmän organisaatiot jakoivat näkemyksen Luodsi-hankkeen tarpeellisuudesta ja hyväksyttävyydestä hankkeen alusta loppuun saakka. Hankkeessa muodostetut näkemykset luontotyyppien erityiskysymyksistä, turvaamiseen liittyvistä keinoista sekä suositelluista jatkotoimenpiteistä muodostettiin ympäristö- ja metsäalan asiantuntijoita kuulemalla. Myös päätelmät ja niistä syntynyt loppuraportti jaettiin ja hyväksyttiin ohjausryhmässä.

3. Hankkeen seurauksena syntyneet innovaatiot ja valtakunnallinen toimintamalli

Hankkeen tuotoksena syntyneet tulokset ovat julkisia ja niitä toivotaan laajasti hyödynnettävän sekä metsä- että ympäristöalan monimuotoisuustyössä luontotyyppien turvaamiseen liittyen.

Luodsin keskeiset havainnot luontotyyppien hyvän tilan turvaamiseen liittyen

Käytännössä direktiiviluontotyyppien osalta – sekä luontotyyppien että luontotyyppien eri esiintymien välillä – haetaan optimaalista yhdistelmää metsätalouden ja suojelun välillä luontotyyppien ominaispiirteiden turvaamiseksi:

Osalla direktiiviluontotyypeistä vaikuttavin tilan parantamisen keino on metsänkäsittelyn ulkopuolelle rajaaminen ja suojelun lisääminen. Tällaisia luontotyyppieitä ovat esimerkiksi boreaaliset luonnonmetsät ja puustoiset luonnonalaiset suot, joilla metsätaloustoimet heikentävät luontotyyppien ominaispiirteitä ja niiden luonnonalaisuutta. Boreaalisten luonnonmetsien kriteerit voivat täytyä myös muilla puustoisilla direktiiviluontotyypeillä, kuten harjumetsillä ja puustoisilla soilla.

Yksityismailla tällaisten luontotyyppien suojelu perustuu vapaaehtoisuuteen ja erilaisten tukivaihtoehtojen ohjausvaikutukseen, valtion mailla poliittisiin päätöksiin.

Osalla luontotyypeistä haetaan yhdistelmää suojelun ja nykytilanteen metsänkäsittelyn välillä. Tällaisia luontotyyppieitä ovat esimerkiksi lehdot, harjumetsät sekä metsätalouskäytössä olevat, ei-luonnonalaiset puustoiset suot

Direktiiviluontotyyppien suojelutason arviointiin liittyy myös vahvasti luontotyypeille tyypillisten lajien tilanne. Lajiston säilymistä ja kykyä levittyä uusille alueille voidaan tukea metsän- ja luonnonhoidon toimilla myös esiintymillä, jotka eivät kuulu direktiiviluontotyyppieihin tai joiden edustavuus ei ole korkea.

Erityisesti talouskäytössä olevilla, luontotyyppieitä ympäröivillä alueilla voidaan toteuttaa kohdennettua ja keskitettyä luonnonhoitoa ja turvata lajeille tärkeitä rakennepiirteitä esimerkiksi jättämällä selvästi suosituksia enemmän säästö- ja lahopuita, suosimalla kookkaita ja vanhoja monimuotoisuudelle merkittäviä puita ja lehtipuita, sekä toteuttamalla luonnonhoidollisia kulutuksia.

D. Tulosten itsearviointi ja jatkokehitystarpeet

Direktiiviluontotyyppien ominaispiirteitä turvaavia metsän- ja luonnonhoidon toimia sekä tilaa parantavia ennallistamistoimia on toteutettu metsätaloudessa ennenkin, osalla direktiiviluontotyypeistä jopa vuosikymmeniä, mutta tulevaisuudessa toimia toteutetaan sitoumustyön myötä suunnitelmallisemmin ja suuremmalla volyymilla osana kansallisia ja kansainvälisiä tavoitteita.

Luodsi-hanke on antanut sitoumustyön toimeenpanon valmistelijoille hyvät työvälineet arvioida seuraavia kriittisiä askeleita direktiiviluontotyyppien tilan parantamiseksi talousmetsissä. Hankkeen tulosten myötä metsäalalla voidaan ottaa tietoinen askel, jotta luontotyyppit huomioidaan kattavammin osana talousmetsien hyödyntämistä.

Hanke on myös ollut onnistunut keskustelunavaus direktiiviluontotyypeistä, jotka ovat aiemmin olleet vähemmän esillä metsätalouden sekä ympäristöalan asiantuntijoiden ja toimijoiden välisessä yhteistyössä. Se on kriittisen tärkeää direktiiviluontotyyppien tilan parantamiseksi ja sitoumustyössä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Hankkeen alkuperäisissä tavoitteissa onnistuttiin siis hyvin.

Luontotyyppien turvaamista talousmetsissä ja toimien hyväksyttävyyttä voidaan edistää jatkamalla keskusteluita ja kehitystyötä mm. seuraavissa Luodsi-hankkeen suositteluissa teemoissa:

- Direktiiviluontotyyppien määritelmät ja niihin liittyvät tulkinta- ja inventointikäytännöt metsätaloussympäristössä: luonnonmetsät, puustoiset suot, harjumetsät, lehdot.
- Natura 2000 -luontotyyppioppaan ja inventointiohjeen päivittäminen em. tarpeiden mukaan.
- Maastoinventointien tarvekartoitus, kehittäminen ja toteutus kiireellisimmin inventointitietoa vaativille direktiiviluontotyypeille (esim. lehdot, puustoiset suot).
- Valittujen direktiiviluontotyyppien ominaispiirteet turvaavien ja tilaa parantavien metsätalouden käsittelymallien luominen yhteistyössä ympäristö- ja metsäalan asiantuntijoiden kanssa.
- Direktiiviluontotyyppikohtainen tarvekartoitus hoidon, suojelun ja ennallistamistarpeen arvioimiseksi ja toimien kohdentamiseksi.
- Luontotyyppien arvokkaimpien/edustavimpien esiintymien priorisoiminen joko hoidon tai suojelun piiriin.
- Kansallinen näkemys direktiiviluontotyyppien hoito- ja ennallistamistarpeesta, sekä luontotyyppien ja toimenpiteiden priorisoinnista, esim. harjujenhoito-ohjelma.
- Luontotiedon keruun laadun parantaminen metsäalan yrityksissä seurannan ja vaikuttavuuden arvioimisen tueksi.
- Arvio luontotyyppitarkastelun laajentamisen tarpeesta muille direktiiviluontotyypeille.

E. Hankkeen julkaisut, tilaisuudet ja näkyvyys

Luodsi-hanketta ja osatuloksia esiteltiin METSO-hankkeiden väliraportointikokouksessa 6.9. sekä METSO-toteuttajien neuvottelupäivässä 6.11.2023. Tuloksia esiteltiin myös KMS2035 biodiversiteetti-verkoston kokouksessa 4.10. teemalla puustoiset suot, sekä Suomen luonnon monimuotoisuuden strategian ja toimintaohjelman työryhmän (bd-työryhmä) 20.11.2023 kokouksessa. Hankkeen tuloswebinaari järjestetään sovitus 17.1.2024.

Hankkeen julkaisut

- Luodsi-hankkeen lopputuotoksena syntynyt raportti valittujen direktiiviluontotyyppien nykytilasta ja tilan parantamisen keinoista talousmetsissä julkaistaan ohjausryhmässä sovitun mukaisesti hankkeen tuloswebinaarin yhteydessä. Julkaistu raportti lisätään Tapion verkkosivuille julkaisuihin: <https://tapio.fi/aineistopankki/julkaisut-ja-raportit/>

Liite 1 – Tiivistelmä

EU:N LUONTODIREKTIIVIN LUONTOTYYPPIEN SUOJELUTILAN PARANTAMINEN – SELVITYS SITOUUMUKSEN EDELLYTTÄMISTÄ TOIMISTA (LUODSI-HANKE)

Vastuuorganisaatio	Tapio Oy Maistraatinportti 4 00240 Helsinki 0294 326 000 tapio@tapio.fi
Yhteyshenkilö	Nora Arnkil nora.arnkil@tapio.fi 050 325 8047
Kesto	2023 Loppuraportti 31.12.2023
Rahoitus	Kokonaiskustannukset yhteensä 99 193 euroa MMM:ltä kokonaisrahoitus 99 193 euroa Oma rahoitus 0 euroa Muu rahoitus 0 euroa
Avainsanat	Luontodirektiivi, direktiiviluontotyypit, direktiivilajit, biodiversiteettistrategia, direktiiviluontotyyppien turvaaminen, metsätalous, ennallistamisasetus, sitoumustyö

Tiivistelmä

TAVOITTEET

EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteena on luontokadon pysäyttäminen ja kehityksen kääntäminen myönteiseksi. Jäsenmaiden sitoumukset edellyttävät toimia esimerkiksi luontodirektiivin luontotyyppien suojelutason turvaamiseksi ja tilan parantamiseksi. Myös ennallistamisasetuksella pyritään parantamaan direktiiviluontotyyppien ja -lajien tilannetta.

Luodsi-hankkeen tavoitteena oli lisätä ymmärrystä neljän suuripinta-alaisen direktiiviluontotyyppin (boreaaliset luonnonmetsät, puustoiset suot, harjumetsät, lehdot) nykytilasta sekä talousmetsien merkityksestä sitoumuksessa asetettavien tavoitteiden saavuttamiseksi.

Samalla pyrittiin arvioimaan sitoumusten vaikutuksia käytännössä: mitä erilaisten luontotyyppien saaminen parempaan tilaan tarkoittaisi konkreettisesti, millaisia keinoja muutosten tekeminen voisi vaatia, ja millaisia taloudellisia vaikutuksia muutoksilla mahdollisesti on suhteessa alueiden nykyiseen käyttöön.

TULOKSET

Luodsi-hankkeessa parannettiin ymmärrystä monimuotoisuudelle arvokkaiden direktiiviluontotyyppien esiintymisestä talousmetsissä sekä niiden turvaamisesta osana yksityismetsätaloutta.

Turvaamalla talousmetsissä esiintyviä luontotyyppejä, niiden ominaispiirteitä sekä luontotyypeille tyypillisiä lajeja voidaan estää metsäluonnon monimuotoisuuden heikkeneminen sekä vastata kansallisiin ja kansainvälisiin tavoitteisiin luontokadon pysäyttämiseksi.

Osalla direktiiviluontotyypeistä vaikuttavin tilan parantamisen keino on metsänkäsittelyn ulkopuolelle rajaaminen ja suojelun lisääminen. Tällaisia luontotyyppejä ovat esimerkiksi boreaaliset luonnonmetsät ja puustoiset luonnontilaiset suot.

Osalla luontotyypeistä haetaan yhdistelmää suojelun ja nykytilanteen metsänkäsittelyn välillä. Tällaisia luontotyyppejä ovat esimerkiksi lehdot, harjumetsät sekä metsätalouskäytössä olevat, ei-luonnontilaiset puustoiset suot.

Direktiiviluontotyyppien suojelutason arviointiin liittyy myös vahvasti luontotyypeille tyypillisten lajien tilanne. Lajiston säilymistä ja kykyä levittäytyä uusille alueille voidaan tukea metsän- ja luonnonhoidon toimilla myös esiintymillä, jotka eivät kuulu direktiiviluontotyyppihin tai joiden edustavuus ei ole korkea. Erityisesti talouskäytössä olevilla, luontotyyppejä ympäröivillä alueilla voidaan toteuttaa kohdennettua ja keskitettyä luonnonhoitoa ja turvata lajeille tärkeitä rakennepiirteitä.

TULOSTEN ITSEARVIOINTI

Luodsi-hanke on antanut sitoumustyön toimeenpanon valmistelijoille hyvät työvälineet arvioida seuraavia kriittisiä askeleita direktiiviluontotyyppien tilan parantamiseksi talousmetsissä. Hankkeen tulosten myötä metsäalalla voidaan ottaa tietoinen askel, jotta luontotyytit huomioidaan kattavammin osana talousmetsien hyödyntämistä.

Hanke on myös ollut onnistunut keskustelunavaus metsä- ja ympäristöalan asiantuntijoiden ja toimijoiden väliseen yhteistyöhön, mikä on kriittisen tärkeää direktiiviluontotyyppien tilan parantamiseksi ja sitoumustyössä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Hankkeen alkuperäisissä tavoitteissa onnistuttiin siis hyvin.

Julkaisut

- Luodsi-hankkeen tulokset julkaistaan tammikuussa 2024 Tapion verkkosivuilla: <https://tapio.fi/ai-neistopankki/julkaisut-ja-raportit/>